

Voor de verdachte begrijpelijk

Anderstalige verdachten krijgen tijdens politieverhoren een tolk en een vertaalde dagvaarding.¹ Maar wie vertaling van overige, essentiële processtukken wil, krijgt meestal nul op het rekest. Een Europese richtlijn moet daarin verandering brengen.

Tekst: Jeroen Nijboer²

Art. 6 lid 3 EVRM waarborgt onder meer het recht op een tolk en op voldoende tijd en faciliteiten om de verdediging voor te bereiden. Dat laatste kan slechts worden geëffectueerd indien de anderstalige verdachte voorafgaand aan de zitting voldoende kennis kan nemen van de belangrijkste stukken uit het procesdossier. Daarin wordt immers duidelijk gemaakt waar de verdenking op rust. Bij het voorbereiden van de verdediging is het essentieel dat de verdachte zijn advocaat kan wijzen op bijvoorbeeld onjuistheden in getuigenverklaringen of een verkeerde vertaling van tapgesprekken. In de praktijk komt het er echter op neer dat de anderstalige verdachte volledig afhankelijk is van de advocaat. De verdachte is slechts op de hoogte voor zover de advocaat de inhoud van het procesdossier door tussenkomst van een tolk met hem heeft besproken. Nu zal dat bij een eenvoudige winkeldiefstal geen probleem zijn maar bij meer complexe of ernstige zaken kan dat tot complicaties leiden. Hoewel de gemiddelde advocaat waarschijnlijk best de moeite neemt de inhoud van het dossier zo veel mogelijk te bespreken, is het toch ook belangrijk dat de verdachte zelf, in een voor hem begrijpelijke taal, kennis kan nemen van de inhoud van potentiële bewijsmiddelen. Zo niet, dan raakt dat zijn procesautonomie³ omdat de verdachte dan onvoldoende kan bijdragen aan zijn eigen verdediging.

Gevolgen Kamasinski-arrest

Al lang geleden heeft het EHRM uitgesproken dat art. 6 lid 3 EVRM onder a ook ziet op het voorbereidend onderzoek en op schriftelijk materiaal.⁴ Uit het Kamasinski-arrest volgt dat een verdachte moet kunnen begrij-

pen wat er in zijn procedure gebeurt zodat hij een effectieve verdediging kan voeren. Datzelfde arrest stelt echter ook dat zulks niet betekent dat de verdachte een onbeperkte aanspraak op schriftelijke vertaling van processtukken heeft. De Hoge Raad heeft dat geconcretiseerd door aan te geven dat naleving van art. 6 EVRM vertaling van bepaalde processtukken noodzakelijk kan maken. Van de verdediging mag worden verwacht dat zij aangeeft welke stukken voor vertaling in aanmerking komen.⁵ Ondanks de hier aangehaalde jurisprudentie gebeurt het maar zelden dat delen van het procesdossier worden vertaald, niet in de laatste plaats omdat de rechter hier toe niet snel beslist. 'Geen onbeperkte aanspraak' blijkt in de nationale rechtspraak voornamelijk te worden vertaald in 'geen aanspraak.' Illustratief is in dit verband de wijze waarop in cassatie werd omgegaan met de klacht van een verdachte dat zijn verstekvonnis niet was vertaald.⁶ In zijn conclusie stelde de AG dat art. 6 lid 3 onder a EVRM niet inhoudt dat ook een verstekmededeling moet worden vertaald. De HR deed de zaak af middels een art. 81 RO-overweging.

Attendeer de rechter

Vertaling van processtukken is als gezegd in Nederland bepaald geen *common practice*. Wellicht doen advocaten wegens 'Kamasinski' weinig verzoeken daartoe. Echter, het zou een automatisme moeten worden, temeer nu het recht op vertaling voor verdachten binnen EU-verband als één de fundamentele minimumrechten van de verdachte wordt gezien. In oktober 2010 is een Europese richtlijn tot stand gekomen betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures.⁷ Wie de richtlijn leest, komt al snel tot de conclusie dat de huidige Nederlandse praktijk niet in stand kan blijven.

In artikel 3 van de richtlijn staat dat de verdachte een schriftelijke vertaling ontvangt van alle processtukken die essentieel zijn om te garanderen dat hij zich kan verdedigen en om het eerlijke verloop van de procedure te waarborgen (lid 1). Die essentiële processtukken zijn volgens lid 2: beslissingen tot vrijheidsbeneming, de tenlastelegging of dagvaarding en vonnissen. Let wel, dit is op zichzelf reeds aanzienlijk meer dan de enkele schriftelijke vertaling van de dagvaarding. Als de in lid 2 genoemde stukken straks standaard vertaald moeten worden, zal de implementatie tot een forse administratieve belasting van het strafproces leiden. Vreemd genoeg is deze richtlijn nog maar nauwelijks tot de zittingszalen doorgedrongen. Hoewel de lidstaten hem pas uiterlijk 27 oktober 2013 geïmplementeerd moeten hebben, is het toch van belang de rechter nu reeds op het bestaan ervan te attenderen en hem of haar ervan te overtuigen dat de vaak beperkte uitleg van 'Kamasinski' geen stand meer kan houden.⁸ Advocaten zouden nu reeds onder verwijzing naar art. 6 lid 3 onder a én b EVRM in combinatie met de toepasselijke richtlijn consequent om schriftelijke vertaling van processtukken moeten verzoeken. De inhoud van de richtlijn is dermate concreet dat het een gemiste kans zou zijn te wachten op codificatie.⁹ Bovendien wordt op Europees niveau het belang van de verdachte bij schriftelijke vertaling van processtukken breed onderkend.¹⁰ Of, zoals Euro-commissaris Viviane Reding (Justitie en Grondrechten) het verwoordde: 'Niemand in de EU mag het gevoel krijgen dat hij minder rechten heeft of minder beschermd is omdat hij zich in het buitenland bevindt.' Als dat geen begrijpelijke taal is.

1 Een vanzelfsprekendheid is dit overigens bepaald niet. Zie HR 18-04-'06, LJN: AV1156 en HR 16-01-'07, LJN: AZ3289.

2 Advocaat bij Ausma De Jong Advocaten in Utrecht.

3 Zie: Van Kampen en Denneman, het recht op vertaling in Nederlandse strafzaken, Strafblad 2010.

4 EHRM 19 december 1989, NJ 1994, 26.

5 HR 16 december 1998, NJ 1998, 352.

6 HR 22 november 2005, LJN: AU3961.

7 Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010, L 280/1.

8 Inmiddels ligt een conceptwetsvoorstel klaar dat op het moment van schrijven nog niet was te raadplegen. Wel hebben de adviescommissie strafrecht en de Raad voor de Rechtspraak zich uitgesproken.

9 Temeer nu 'lidstaten zich dienen te onthouden van maatregelen die verwezenlijking van het door de richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar zouden brengen'. (HvJ, 18 december 1997, C-129/96, AB 1998, 192).

10 Persbericht van de Europese Commissie, 9 maart 2010, IP/10/249.

Over Loorbach en Moszkowicz

Toen ik de vorige dekencolumn las, dacht ik het *Advocatenblad* van een jaar geleden onder ogen te hebben. Voor mij was het mosterd na de maaltijd. Wat deed onze Orde toen het voornemen tot inbreuk op de integriteit van de advocatuur bekend werd? Het betreft onze beroepsintegriteit; een begrip met een zekere inhoud totdat enkele jaren geleden op Europees niveau met een verrassingsactie het beroepsgeheim ondergeschikt werd gemaakt aan economische belangen via de witwasregelgeving. We hebben het geaccepteerd en de Wwft was een feit voordat we het goed en wel in de gaten kregen. Daarna zijn we deze inbreuk op eigen initiatief gaan vastleggen in een verordening.

Neem dan Moszkowicz. Eindelijk een advocaat die staat voor het beroepsgeheim. Hij meldt met verontwaardiging wat wij al jaren geleden hadden moeten roepen. De Orde lijkt in hem de redder van de integriteit te hebben gevonden. Wij, de Orde, hadden toen op principiële gronden de barricade op moeten gaan ter be-

scherming van het beroepsgeheim, maar deden dat niet. Moszkowicz redt ons. Hij beroept zich op het beroepsgeheim onder het motto: geld stinkt niet. Maar het beroepsgeheim is geen recht van de advocaat maar een spijkerharde verplichting ter bescherming van de cliënt. Het beroepsgeheim wordt hier schaamteloos misbruikt om weg te lopen voor de gevolgen van een helaas al te menselijke handicap: hebberigheid. Ik probeer het uit te leggen: de Wwft, hoe verwerpelijk ook, bestaat al een tijd. Moszkowicz liet niets van zich horen toen de Wwft werd ingevoerd. De verordening op de administratie en de financiële integriteit implementeert in feite de Wwft. Deze verordening heeft de deken een belangrijke taak toebedeeld als het gaat om controle en handhaving. Die instantie had Moszkowicz, zoals hij wist of behoorde te weten, moeten raadplegen, wat hij blijkens zijn verweer welbewust niet gedaan.

Dat is een welbewuste overtreding waar alleen schorsing op kan volgen. En wat mij

betreft totdat onderzocht is of en in welke mate hij heeft gehandeld in strijd met de witwas richtlijnen en/of zich mogelijk schuldig heeft gemaakt aan heling en andere strafbare feiten. Daar is aanleiding genoeg voor nu hij er blijk van heeft gegeven zich van integriteitsnormen weinig aan te trekken. Waarom grijpt de deken niet in?

Ik vond het overigens verontrustend te moeten merken dat er meer advocaten zijn die de inhoud van deze verordening niet blijken te kennen. Het is verbijsterend dat zij zelfs niet schromen dit publiekelijk toe te geven. Ook voor hen geldt dat een bezoekje van de deken niet te lang op zich moet laten wachten.

Als wij de politiek willen laten geloven dat wij zelf onze zaakjes onder controle hebben, dan moeten de deken nu toch echt uit hun stoel komen, Jan Loorbach, en niet een jaar later in een column nog wat napruttelen.

Rob Geene, advocaat bij Dommerholt advocaten in Assen

Kanttekening van de algemeen deken

Het dekenbezwaar tegen Moszkowicz is onder de rechter. Ik ga daar dus niet inhoudelijk op in. Wel merk ik op dat Rob Geene moeilijk te volgen is als hij Moszkowicz, haast in een adem, eerst de redder van onze integriteit noemt en dan iemand die er blijk van geeft zich van integriteitsnormen niks aan te trekken. Mogelijk ontgaat mij ergens de ironie als stijlmiddel.

Een technisch punt niettemin: artikel 10 VAFI over het aannemen van contant geld door een advocaat gaat terug op onze eigen Bruyninxrichtlijnen van 1995 en zijn dus geen implementatie van de (recentere) WWFT.

De WWFT bevat inderdaad een meldingsplicht die haaks staat op het beroepsgeheim. Daar heb ik mij in mijn jaarrede van 2010 al kritisch over uitgelaten. Maar die wet is al een hele poos wet en zal dat

nog wel even blijven. Daar ging mijn dekencolumn (ditmaal) niet over; die gaat over een wetsontwerp waar nog wel tegen gevochten kan worden. En dat doen we. Daarin gaat het over toezicht op de advocatuur en daaruit voortvloeiend om de onafhankelijkheid van de advocatuur. Onderdeel daarvan is ook het beroepsgeheim, op onderdelen.

Wij voeren die strijd al jarenlang. De strijd is ook al ouder dan het wetsontwerp. Het advies van Docters van Leeuwen staat bijvoorbeeld in deze sleutel en is van maart 2010.

De strijd wordt gevoerd op twee fronten: gemotiveerd en breed georganiseerd verzet tegen het wetsontwerp en versterking van het bestaande toezicht in de vorm die we willen behouden. Versterking uit eigen overtuiging en omdat, en hier citeer ik Geene met genoegen, we de

politiek willen tonen zelf onze zaakjes onder controle te hebben. Daarin past de dynamische feitelijke ontwikkeling en daaropvolgend de regulering van het landelijk dekenberaad; daarin past de benoeming van rapporteur Hoekstra; daarin past ook het doorontwikkelen van het dekenaat van traditioneel reactief naar meer integraal toezicht met meer gespecialiseerde ondersteuning. Wat Geene napruttelen noemt zie ik dus als *frapper toujours*.

Als Geene, die nota bene lid is van onze adviescommissie regelgeving, dat allemaal niet op zijn radar heeft, timmeren we kennelijk binnen onze eigen achterban nog immer onvoldoende aan de weg. Dat neem ik ter harte.

Jan Loorbach, algemeen deken